

УДК 821.161.2.0(477.83/.86) "18/19"

## ДВІ ВЕЛИЧНІ ПОСТАТІ ГАЛИЦЬКОЇ ЗЕМЛІ ПОМЕЖІВ'Я ХІХ–ХХ СТОЛІТЬ (ВАСИЛЬ ЩУРАТ ТА ІВАН ФРАНКО)

Надія ЛАЩИК, Анна КУЧЕРА

*Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника,  
кафедра іноземних мов,  
вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, Україна, 76025*

Проаналізовано літературну, творчу та критичну співпрацю В. Щурата та І. Франка. Висвітлено внесок В. Щурата у вивчення в українському літературознавстві поетичної та критичної творчості Каменяря.

*Ключові слова:* письменник, творчість, критик, декоранс, взаємини.

Серед плеяди письменників, учених, літературознавців, які розгорнули національно-патріотичну, громадсько-культурну, просвітницьку діяльність наприкінці ХІХ – початку ХХ століття (О. Кобилянська, Н. Кобринська, Ф. Колесса, О. Маковей, М. Павлик, В. Стефаник, І. Франко та ін.) почесне місце займав Василь Щурат (1871–1948) – поет, перекладач, літературознавець, учений, публіцист, історик літератури та фольклорист.

Його сучасник М. Пасіка вважав, що «Д-р В. Щурат се безперечно одна з найцікавіших і найоригінальніших постатей Галицької Землі кінця ХІХ ст. і перших десятиліть ХХ ст. Це постать, яка своєю письменницькою творчістю і науковою діяльністю положила доволі замітний відпечаток свого духа на добу, в котрій розвивала свою діяльність. Багатством помислів, талантом, шириною знання і всесторонністю зацікавлень се між письменниками другий галичанин побіч Івана Франка» [2, с. 6].

Та, говорячи про І. Франка, треба зазначити, що хоч В. Щурат був його сучасником і товаришем, однак виявив світоглядну, письменницьку і значною мірою наукову незалежність від Каменяря.

З 1889 року І. Франко ввів гімназиста В. Щурата у світ західноукраїнської періодики, підтримав його серйозні починання в оригінальному віршуванні та поетичному перекладанні. У статті «З останніх десятиліть ХІХ віку» І. Франко писав: «Наша новочасна версифікація під пером українців і галичан, таких як Щурат і Маковей, зробила великий поступ у напрямі до чистоти мови і мелодійності вірша» [3, т. 49, с. 523].

Сам же В. Щурат згадував, що з творами І. Франка він ознайомився ще 1885 року, перечитавши спочатку повість «Захар Беркут», потім інші твори, які публікувалися в таких виданнях, як «Громадський друг», «Дзвін», «Молот», «Світ», виходили в серії «Дрібної бібліотеки». Особливо йому сподобалися Франкові «Галицькі образки», випущені 1885 року в «Русько-українській бібліотеці», яку видавав Євген Олесницький.

Листи І. Франка до В. Щурата – цілий пласт духовного багатства. Відомо, що вони листувалися протягом 1891–1896 років. У відділі рукописів Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України збереглися автографи 6 листів і 3 листівки І. Франка до В. Щурата й 11 листів та 2 листівки В. Щурата до І. Франка (Лл. – Відд. рук. – Ф. 3. (Франка). – Од. зб. 1601).

Окрім того, І. Франко планував віддати всі сили для видання журналу, 26 жовтня 1893 року писав, що невдовзі відправить комплект журналу «Народ» для Коломийської семінарії; висловив втіху, що В. Щурат все-таки «влазить в фольклористику»; замовив ширшу студію про Федора Вовка – українського етнолога та фольклориста, що перебував в еміграції. У листі від 21 листопада 1893 року до М. Драгоманова І. Франко сповістив, що уже має на руках обширний реферат про «працю Вовка о українських піснях й звичаях весільних» [3, т. 50, с. 7–12]. У першій книзі журналу «Жите і слово» за 1894 рік В. Щурат опублікував рецензію на дослідження Ф. Вовка «Rites et usages nuptiaux en Ukraine».

На початку листопада 1893 року І. Франко, дякуючи за бандероль, інформував В. Щурата, що найближчий номер журналу віддав для публікування «Пісню про Роланда», зауважуючи, що саме за порадою М. Драгоманова журнал матиме назву «Жите і слово». Автор бідкався, що його драма «Украдене щастя» «... І не знати, коли піде: досі ще покутує на цензурі в намісництві» [3, т. 49, с. 513–514].

Зокрема, 10 квітня 1894 року І. Франко писав про готовність опублікувати поему В. Щурата «Повість про царя Аггея», але не в такій формі, як є. Він мав претензії, власне, до тих місць тексту, «де вірш переходить у прозу, де акценти хибні...».

У листі від 13 вересня І. Франко висловив втіху, що В. Щурат взявся «до розбору питання про нашу літературну мову» (йдеться про статтю В. Щурата «Нова українська і малоруська мова», яка так і не побачила світ. – *Н. Л.*)

У листі від 1 січня 1895 року до М. Драгоманова І. Франко висловив задоволення з того, що відділ критики журналу уже має «реферат Щурата про книгу Крейценаха про стару європейську драму» [3, т. 50, с. 14].

Цінні штрихи до взаємин В. Щурата з І. Франком почерпнемо з опублікованих листів І. Франка до М. Грушевського та інших діячів.

Уже згадуваний журнал «Жите і слово» не виправдав сподівань письменницької й читацької молоді, оскільки був суто академічним. І. Франко відчував на собі тиск нових вимог. «У нас люди цікаві на Бодлера» [3, т. 49, с. 527] писав у листопаді 1894 року до Ф. Вовка і просив надіслати з Парижа зразки класичної й новітньої поезії для рубрики «Із чужих квітників». У травні наступного року І. Франко ділився клопотами з М. Драгомановим: «Молоді, та й то навіть радикали, домагаються від мене, щоб я викинув рубрики “Із уст народа” та “Із старих рукописів”, а натомість печатав переклади з Ібсена, Метерлінка та інших модерністів» [3, т. 50, с. 44].

Не любив В. Щурат писати розлогих монографій, але його дослідження якоїсь конкретної проблеми – це часто літературознавче відкриття. Що ж до проблеми «Іван Франко та Василь Щурат», то вона широка і давно вийшла за межі того стереотипу, який виробився у вітчизняному літературознавстві.

У літературних стосунках двох діячів можна виділити кілька етапів. Перший – від юнацького гімназійного знайомства з великим письменником і до 1896 року, до появи у журналі «Зоря» літературного портрета «Іван Франко», який призвів до багатьох непорозумінь між В. Щуратом та І. Франком. Другий – це період з 1896 по 1906 роки, коли стосунки між ними були досить холодними. Наступним є період з 1906 року по 1916 рік, коли В. Щурат виступив з кількома оригінальними статтями, що стосувалися різних сфер творчості І. Франка. Нарешті – період, що бере початок від часу смерті І. Франка. У цей час В. Щурат не тільки торкався різних сторін творчості письменника, але й писав спогади, які є важливими документами у вітчизняному літературознавстві.

Також В. Щурат виступив з промовою на траурному засіданні Наукового товариства імені Шевченка, приуроченому смерті І. Франка 30 травня 1916 року. На думку вченого, поява І. Франка свідчила про ступінь енергії, який спроможна осягнути українська нація. «Раз уже раніше ступінь енергії виявився в геніїві закордонної України, в Шевченку, що удержав нашу націю над самим берегом пропасти, копаній від першої хвилі ламання присяг. Та вдруге виявився він не менше блискучо в геніальному синові австрійської України, у Франку, що силою свого духа опанував не лише ближчу вітчизну, але зв'язану з нею національну половину російського царства, випереджаючи в успіхах побідної армії центральних держав Європи. Що до життя наново покликав Шевченко, те в нерозривну цілість з'єднав аж Франко» [4].

Якщо говорити про методологічну концепцію літературознавця В. Щурата, доречно сказати, що вона, хоч і формувалася під впливом традицій порівняльної школи, проте мала свої особливості. Порівнюючи літературознавчі праці О. Колесси та В. Щурата, Л. Білецький вказував, що в останніх значне місце посідає ідеологічний момент. Якщо в ранніх студіях «Замітки до поеми Т. Шевченка “Чернець” та “Слово Данила Заточника”» він звертається до дослідження запозичень і суто поетично-формальних елементів спорадично, то в праці «Святе письмо в Шевченковій поезії» такий підхід стає уже домінуючим. Окрім того, В. Щурат, студіюючи філософські впливи на українські культурні пам'ятки, зробив висновок, що в епоху середньовіччя вони були навіяні схоластичною філософією Західної Європи. Дослідник досить широко розглядав впливи філософської думки на сучасні йому українські поетичні твори. Характер його студій порівняльний, в якому щораз більшого значення набуває філософський зміст художнього явища.

Ставлення представників літературно-критичного естетизму до різних філософських засад, зокрема ніцшеанства, не було однаковим. Наприклад, «моральний анархізм» новели О. Кобилянської «Valse mélancolique», В. Щурат не підтримав, вважаючи його виявом неправильно витлумаченого Фрідріха – адже німецький філософ-поет визнав «повну свободу і волю чоловікові, т. є. чоловікові так інтелігентному і досконалому, що його свободна воля, тою досконалістю обмежена, може бути джерелом лиш ідеальних поступків» [8, 56].

Варто зазначити, що ніцшеанська міфологічна модель відзначається принциповою концептуальністю. Ранній Ф. Ніцше солідаризувався із Вагнером у визнанні потреби міфу для свідомості сучасної людини («Народження трагедії із духу музики» 1871). Його

діонісійський культ, що приніс молодому філософові славу одного з найпроникливіших мислителів своєї доби, ґрунтуючись на глибокому пізнанні еллінської культури, був радше міфом сучасності, аніж інтерпретацією класицизму. У символічному образі Діоніса Ф. Ніцше розкрив життєву нехіть та пересит, а водночас – драматизм, динаміку, трагічність та глибоку справжність пізнання. Однак це була лише перша епістемологічна маска знаменитого європейського філософа. Трохи згодом з'явилася його блискуча філософська поема «Так говорив Заратустра», що справила, без перебільшення, вирішальний вплив на естетику епохи модернізму. Тим часом Ф. Ніцше творив нові й нові маски, що вражали сучасників парадоксальністю роздумів та висновків, викликом усьому, що становило основи новоєвропейської раціональної цивілізації, безоглядним руйнуванням підвалин культурфілософії XIX віку.

Із названих трьох джерел для української літератури на межі століть найактуальнішим виявилось останнє. Захоплення Ф. Ніцше чи принаймні серйозного сліду його бунтівної філософії зазнав чи не кожен український письменник модерної доби. Щоправда, пізнання великого творця Заратустри було досить-таки своєрідним, довільним, нерідко вибіркоким.

Не тільки критики, а й панівні ідеології робили поетів своїми співниками, але, на щастя, мистецтво має здатність очищуватися від таких нашарувань.

Конкретніше свій погляд на завдання мистецтва висловив В. Щурат у рецензії на «Зів'яле листя» І. Франка. Солідаризуючись з думками Макса Нордау, він писав: «Штука, все оставала на чийсь службі посередньо чи безпосередньо. Служила тому, від кого артист робився залежний. Скоро в наших часах артисти (а передовсім писателі) звертаються зі своїми творами до найширших кругів суспільности, вони тим самим робляться залежними від неї, служать їй, сповняючи суспільну задачу. Яка ж то задача? В час спеціалізації на всіх полях людської діяльності, що робить з чоловіка дуже часто машину для одної функції, задачею штуки є – ту машину, того в'язня спеціального заняття зробити чоловіком, що жив би трохи повнішим життям» [8, с. 137].

Тепер не враховують, що в часи І. Франка існувала проблема, як трактувати термін «декаданс», а ширше – розуміти соціально-естетичну сутність цього поняття. Непорозуміння між І. Франком і В. Щуратом склалися якраз через те, що вони у цей термін вкладали різний зміст. Подібне траплялося, коли «деякі письменники того часу, що виявляли крайній індивідуалізм і не хотіли впорядковувати своєї творчості вимогам середовища, були навіть горді, що їх називали “декадентами”, себто відмінними від філістерського загалу. Інші, навпаки, боролися проти цієї назви як образливої» [3, т. 41].

З уст українського критика поняття декадансу як програмної настанови вперше прозвучало у 1896–1897 роках. Тим критиком був В. Щурат. Однак він сприйняв це своєрідно: відкинув у ньому ідею занепаду, «моральний анархізм», формальні надмірності і трактував його як неоромантичну і частково неокласицистичну модель літературного розвитку. Був непослідовний: визнав «Квіти зла» Ш. Бодлера, але із застереженням поставився до Франкового «Зів'ялого листя».

Щуратів портрет «Д-р Іван Франко» не був оригінальним. Подібні закиди й похвали І. Франко вже чув від А. Кримського, О. Огоновського, В. Барвінського, О. Кониського.



Але на відміну від попередників В. Щурат побудував свою працю на протиставленні заангажованої й «чистої» поезії. До першої рубрики критик відніс сатиричні поеми «Ботокуди», «Мандрівка Русина з Бідою», цикл «Тюремні сонети» та інші риторичні твори, «котрі треба вважати впливом наперед поставленої тенденції» [5, с. 16]. Зокрема в новелах «На дні» та «Місія» відзначив зумисну погоню за огидними «рішпенівськими сценами», натуралістичними ефектами, якими український автор перевершив Е. Золя й Ф. Достоевського, розминувшись однак з «цілею поета».

«На жаль “штука до штуки” не існує для Франка; він рад би бачити її навсідги на службі світа. Однак між волею, а ділом лежить велика пропасть, котру перескочити не все вдається Франкові» [5, с. 16].

Незатеоретизована, вивільнена від зовнішніх спонук, глибинна авторська особистість спонтанно являється у творах, які не завжди відповідають історичній правді, зате є справжніми мистецькими перлинами. В історичному романі «Захар Беркут» В. Щурат милувався «чаром гарного романтизму, котрий нині знову старається запевнити собі право горожанства в західних літературах», цінував образну концепцію й майстерне її втілення в «чистій ліриці» циклів «Веснянки» і «Зів'яле листя», щиро захоплювався поважним епічним настроєм «Панських жартів», загальнолюдською проблематикою філософської поеми «Смерть Каїна», відзначав тонку спостережливість, виразність, жвавість дії, оригінальність задуму «Украденого щастя» – тієї «нерви потрясаючої драми».

Однак ті кілька рядків із об'єктивної і загалом доброзичливої статті В. Щурата викликали не тільки негативну реакцію І. Франка, але й стали предметом непорозуміння. Немає жодної помітної праці про поетичну творчість І. Франка, особливо про книгу «Зів'яле листя», де б не згадувалося все ім'я В. Щурата, і здебільшого у неприхильному для нього світлі, апріорно, тенденційно. Складається враження, що більшість радянських дослідників взагалі ніколи не читали «Зорю», а переповідали сказане попередниками, продовжуючи фальсифікувати факти. Насправді оглядову статтю про творчість письменника В. Щурат надрукував ще до появи збірки «Зів'яле листя», на яку І. Франко відреагував полемічним посланням «Декадент» на оцінку власне *циклу*, що лише згодом став першим жмутком ліричної драми. Ще у 1909 році у статті «Поет – містик» А. Крушельницький посіяв «зерно неправди», заявивши, що «поет відповідає на закид декадентизму, зроблений Щуратом його збірці ліричних поезій «Зів'яле листя» [1, с. 161]. У минулому лише кілька вчених (Є. Кирилюк, П. Филипович, С. Щурат) об'єктивно підійшли до полеміки між І. Франком та В. Щуратом, яка далеко не вичерпується згаданими статтею та віршем.

Аналіз Франкового «Декадента» с майже у кожній монографії про життя і творчість письменника, а про поетичну відповідь В. Щурата «Се не декадент!» майже ніхто не згадує. Проте ця художня дуель є дуже цікава і повчальна.

«Декадент» – це автобіографічний портрет «цілого чоловіка», творця, який змушений був винести на «розпутья велелюдне» свої життєві символи віри, своє поетичне бачення світу. У його душі змагаються два мотиви, дві «ціхи» його мистецького таланту: радісне чуття боротьби і праці та власні болі і жалі, сконцентровані у моменти, коли трагізм осо-

бистого щастя вплітається у терновий вінок життя народного. У пору «Зів'ялого листя» І. Франко бачив себе, свій рід «прологом» нової, переломної доби. Поет, «вигодуваний твердим мужицьким хлібом», переконаний в історичній перспективі свого народу, «що вгору йде, хоч був запертий в льох». Його життєвий оптимізм явно суперечив естетичній декадансу.

Поетична відповідь В. Щурата заперечує не уявний декадентизм свого опонента, а естетичну вартість його творів, його художню майстерність, новаторство. Пародіювання автохарактеристики у «Декаденті» («з п'ющими лле в пельку», «щоб бійкою скінчити трактамент») на певний час зрадили толерантного В. Щурата, що спробував запустити одну зі «шпильок», що діставалися письменникові і від чужих, і від своїх.

Розмова про «об'яв декадентизму» в українській літературі, яку розпочав В. Щурат, прогнозувала незавершеність того ідеологічного розриву, який засвідчив декаданс. У відповіді Франкові В. Щурат писав:

Бо декадент-пост – не фарисей,  
Його пісні – душі його  
фермент! Він епілог пролога!  
Він, ідей збагнувши світ,  
нових жде – декадент [9, с. 95].

Окрім того, В. Щурат був добре обізнаний зі світовою літературою, провідними її тенденціями. Тому висловлюючи думку про те, що у збірці І. Франка маємо прояв декадансу в українській літературі, критик лише засвідчував тенденцію певних закономірностей в європейському літературному процесі.

Варто зазначити, що В. Щурат, будучи вірним принципам порівняльного аналізу, підкреслював значення творчості І. Франка, популярність якого «...розширюється і на другі краї слов'янщини, почасти завдяки безпосередньо участі І. Франка в заграничних науково-літературних видавництвах, почасти ж внаслідок перекладам його творів на різні слов'янські і неслов'янські мови» [6, с. 16].

Навіть у часи напружених стосунків (1896–1906 роки) В. Щурат, хоч не так часто, як раніше, звертався до творчості І. Франка. Зокрема, аналізував її в огляді «Наша новелістика. Наша поезія», надрукованому в «Неділі» 1911 року.

Також В. Щуратові належить ґрунтовне дослідження поеми І. Франка «Панські жарти». Як і в інших працях, тут переважає улюблений критиком порівняльний метод аналізу. Він уважав, що моделлю для поета слугувала повість «Червоні з півдня» про участь марсельців у французькій революції. В. Щурат писав, що якщо у Франковій поемі очевидець панщини оповідає про страхіття її своїм молодшим слухачам, то у французькій повісті старий Паскаль на посиділках також розкажує про те, що довелося пережити й вистраждати його батькам до революції. А змальований у «Червоних з півдня» пастор Рандуле – це викапаний піп із «Панських жартів». Він теж «терпить із своїми вірними, він теж допомагає їм, як може, і вчить заодно поступати по заповіді Христа, не платить злом за зло, але на зло відповідати тільки добром – зовсім так, як піп у поемі Франка» [7, с. 5]. Критик стверджував, що І. Франко добре знав події, які відбувалися на час скасування панщини, вже з того часу, коли працював над архівом Володислава Федоровича у селі Вікні на Поділлі.

Так само переконливим є аксіологічний аспект вивчення твору, який запропонував В. Щурат. Критик відкидав думки деяких дослідників, які порівнювали І. Франка на основі цієї поеми до Т. Шевченка або й до Гомера. Він уважав, що ближчою за ідейним змістом могли б бути поема Т. Шевченка «Неофіти», в якій йдеться про християнську ідею всепрощення, а також твори самого І. Франка «Іван Вишенський» і «Мойсей».

Порівняльний метод дослідження, характерний для творчості В. Щурата, наявний і в його літературознавчих замітках та спогадах про зв'язки І. Франка з окремими діячами літератури та культури, зокрема з Я. Каспровичем. «Оба мужики походженням, оба незвичайним талантом виведені з глухого села в бурхливий світ культури і політичних поривів інтелігентної молоді своїх народів, оба на вступі в той новий світ попадають на дно його, в'язнені за одного бажання кращої долі своєму народові, оба, як птахи, викинуті з рідних місць, приневолені працювати на шматок насущника в чужих середовищах, завдяки незломному завзяттю підіймаються на вершини поетичної творчості й, хоч припізнено, хоч давлені вагою сімейного життя, а все таки успішно продовжувати перервані наукові студії, увінчують їх досягненням найвищого ступеня, після чого їх шляхи розходяться – як розходяться з того моменту шляхи націй, до котрих належали» [11, с. 3]. Але не тільки зовнішня подібність споріднювала двох великих синів своїх народів, була тут і суто творча співпраця.

Скажімо, хлопському, мужицькому походженню І. Франка близька перша збірка Я. Каспровича, видана 1888 року. Але цілком інше враження справила на українського письменника поема «Chrystus» та вірші «Z chlopskiego zgonu». Тоді І. Франко резонно запитував: «З якої такої селянської садиби збирав пан ті делікатеси?», вказував на певні уривки або строфи кволі, що були наслідком повторювання тих самих фраз. Проте приятельська критика ніколи не була приводом до напружених стосунків. Навпаки, Я. Каспрович з боєм сприймав усе, що здавалося йому промахом І. Франка як майстра слова. В. Щурат розповідав про шанування Я. Каспровичем дружби навіть тоді, коли інші потоптали її. «В хвилі усунування Франка з редакції “Kurjera Lwowskiego” належав до тих, які хотіли, щоб вийшло воно в якнайкультурнішій формі, дарма, що поява Франкової статті “Ein Dichter des Verrates” в німецькому тижневику “Zeit” болуче його вразила. Могла ж вона його вразити тим болучіше, що він був одним з перших, що тільки з огляду на особисте добро Франка радив йому раніше не публікувати свідоме “Nie Kocham Rusi” як вступ до перекладу його оповідання на польське» [11, с. 3]. Як свідчить В. Щурат, культура великого поляка виявилася і в тому, що він узяв участь у похороні великого українського поета, а на подяку за цю благородну акцію відповідав: «А як могло бути інакше. В того, з ким їв хліб і сіль, не можна ніколи кидати каменем» [11, с. 3].

У спогаді «В той час то було ще тільки маревом» В. Щурат розповідав про зустріч І. Франка з Теодором Герцлем – основоположником єврейського сіонізму, автором широковідомого твору «Єврейська держава» – у Відні 1898 року. Після цієї статті на В. Щурата ополчилися і діячі української та польської інтелігенції. Як відомо, І. Франко у цей час навчався у семінарі В. Ягича, заняття якого відвідував і В. Щурат. Після знайомства І. Франка з Т. Герцлем у них зайшла мова про творення державності: єврейської

та української. І. Франко зауважував, що ідея державності визріває у народі, і вона стає реальністю, якщо тільки запалить найширші маси народу і висуне з їх середовищ, готових до мучеництва захисників.

Свого часу В. Щурат стверджував, що саме тоді зародилася ідея найвизначнішої поеми І. Франка. «Вже в 1893 році у Відні накреслював ескіз поеми, намагаючись представити жидівського Мойсея так, щоб український читач міг впізнати в ньому українського вождя. Коли йому перші спроби не вдалися, кинув їх до кошика. А з роками, після гірких особистих переживань, які довели його до відомих нам конфліктів, як з українською, так і з польською громадськістю, сильніше відчув життєву трагедію жидівського вождя і дав нам поему історичну тільки на перший погляд, а насправді актуальну з огляду долі вождя українського народу» [10]. Справді, на основі опублікованих недавно матеріалів (спогади Б. Лепкого про І. Франка) можемо дійти висновку, що задум Каменяря написати поему про Мойсея виник ще у 80-х роках, а зустріч у Відні дала йому ще один поштовх. Сам І. Франко вважав свого «Мойсея» синтезою усієї своєї творчості.

Наведені дослідником спогади мають сприяти повнішому вивченню в українському літературознавстві теми «Іван Франко і проблеми психології творчості».

Відзначимо, що загалом усі праці В. Щурата з франкознавства до сьогодні зберігають свою актуальність.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Крушельницький А. Поет-містик : Погляд на поетичну творчість В. Щурата (Критичний нарис) / А. Крушельницький. – Львів : Нові шляхи, 1931. – 33 с.
2. Пасіка М. Василь Щурат (З приводу 40-ліття його письменницької і наукової діяльності та 60-річчя його уродин) / М. Пасіка // Нова зоря. – 1932. – Ч. 2. – С. 6.
3. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. / І. Франко. – К. : Наукова думка, 1976–1986.
4. Щурат В. Г. Іван Франко в моїх споминах (1886–1900) / В. Г. Щурат. – Львів, Накладом автора, 1906. – 13 с.
5. Щурат В. Г. Іван Франко в 1895–1897 рр. / В. Г. Щурат // Спогади про Івана Франка. – Львів : Каменярь, 1997. – 635 с.
6. Щурат В. Г. Мої листи (Поезії) / В. Г. Щурат. – Львів : Вид-во М. Заячківського, 1898. – 69 с.
7. Щурат В. Г. Німецький п'яниця в українському одязі / В. Г. Щурат // Літ.-науковий додаток до «Нового часу». – 1939. – Ч. 21, 22 травня. – С. 4.
8. Щурат В. Г. Поезія «Зів'ялого листя» в виду суспільних завдач штуки [Прочитавши ліричну драму І. Франка «Зів'яле листя»] / В. Г. Щурат // Зоря, 1897. – Ч. 5. – 1 (13) березня. – С. 97–98; Ч. 6. – 15 (27) березня. – С. 113–119; Ч. 7. – 1 (13) квітня. – С. 135–137.
9. Щурат В. Г. Се не декадент / В. Г. Щурат // Зоря. – 1897. – Ч. 5. – 1(13) березня. – С. 95.
10. Щурат В. Г. Франків спосіб творення / В. Г. Щурат // Українська рада. – 1925. – Ч. 19. – 21 червня. – С. 2.
11. Щурат В. Г. Ян Каспрович. Взаємини Франка з Каспровичем / В. Г. Щурат // Діло. – 1926. – Ч. 172. – 6 серпня. – С. 3.



**TWO GREAT FIGURES OF GALICIAN EARTH LATE  
19 TH – EARLY 20 TH CENTURY  
(VASILY SHCHURAT AND JOHN FRANKO)**

**Nadiya LASHCHYK, Anna KUCHERA**

*The Precarpathian Vasyl Stefanyk National University,  
Foreign Languages Department,  
57, Shevchenko Str., Ivano-Frankivs 'k 76025, Ukraine*

This article is devoted to literary, artistic and critical cooperation V. Schurata and Franko. Highlights V. Schurata contribution to the study of the Ukrainian poetic literary and critical work Franko.

*Key words:* writer, art, critic, decadence, cooperation.

**ДВЕ ВЫДАЮЩИЕСЯ ЛИЧНОСТИ ГАЛИЦКОЙ ЗЕМЛИ  
КОНЦА XIX – НАЧАЛА XX ВЕКА  
(ВАСИЛИЙ ЩУРАТ И ИВАН ФРАНКО)**

**Надія ЛАЩЫК, Анна КУЧЭРА**

*Прикарпатский национальный университет имени В. Стэфанька,  
кафедра иностранных языков,  
ул. Шевченко, 57, Ивано-Франковск, Украина, 76025*

Статья посвящена литературному, творческому и критическому сотрудничеству В. Щурата и И. Франко. Анализируется вклад В. Щурата в изучение в украинском литературоведении поэтического и критического творчества Каменяра.

*Ключевые слова:* писатель, творчество, критик, декаданс, взаимосвязи.